

Sagnet om Kvænflåget

(Artikkel av Dag Pettersen i Nordlandsposten 3. oktober 1981)

En heller bloddryppende historie er sagnet om Kvænflåget. Opprinnelsen er dels muntlig beretning, dels etter C.F. Hagerups opptegnelser i Skjerstads kalsbog om sognets merkverdigheter. Han for sin del baserer sine opplysninger på en dalevende skipper Jacob Hansen, som var sønnesønn til brudgommen på Leivseth, Jacob Willumsen. Det spinkle kildematerialet gjør at hele historien kan være blitt overdrevet gjennom generasjoners overlevering. Navnet Kvænflåget, som feilaktig blir nevnt som Kværnflåget blant folk, stammer fra midten av det 17. århundre. Et femtitalls kvæner (les: svensk røverfolk) styrtet den gang ut for flåget etter å ha blitt lurt utfør av en samisk los, som var tvunget til oppgaven.

Det skulle stå et stort bryllup på Leivseth-gården, en av de rikeste i Saltenfjorden. Tiden var det 17. århundre. Det var krig mellom Sverige og Danmark. Kong Fredrik den 3. regjerte Norge og Sverige og de svenske kvænene var på røvertokt i Salten. De kom over fjellene, ned til Sjønstådalen, og i Solvik fikk de høre om det store gjestebudet. På veien hadde de truffet en husmann under Leivseth-gården, en same kalt Thor, som de tvang til å være veiviser. Han fikk senere anledning til "at bevise sit fædreneland og fødested en heltegjerning, som ikke bør begraves i forglemmelse og stille taushed", som det heter.

Lokket av håpet om et rikt utbytte i form av sølvtøy, som var lagt framme på bordene på Leivseth-gården under bryllupsforberedelsene, startet kvænene på ski fra Solvik, anført av Thor. Ettersom mørket falt på, tente Thor sin fakkell og gikk først. Da han kom på kanten av flåget som styrter lukt ned i havet, kastet han fakkelen foran seg, og kvænene som fulgte lyset styrtet ned i avgrunnen. En av røverne ble hengende i et tre som vokste i flåget, og lyste forbannelser over sviket til Thor. Men Thor hogde av dette treet og røveren styrtet ned. Sagnet forteller at Thor kom ned til gjestebudet, åpnet døren og skjøt en pil i veggen som et seierstegn. Deretter fortalte han historien og forlangte å bli arrestert inntil saken var undersøkt. Det heter videre at de lemleste svenskenes ildstål var så mange at de fylte et helt tønneband. Dette antallet er senere blitt tolket til ca. 50 i Skjerstads kaldsbog. (Fritt etter A. Hagemann: Billeder og sagn fra Saltdal).

Fotnote:

Artikkelforfatteren sier ovenfor at Kong Fredrik den 3. regjerte Norge og Sverige. Dette er feilskrevet og skal være Norge og Danmark. (www-ansvarlig)

(Den 7. oktober 1981 var følgende å lese i Nordlandsposten)

Kvænflåget

Det gjelder artikkelen om Kvænflåget og tildragelsen som satte navn på stedet, gjengitt i Nordlandsposten sist lørdag. Det ble nevnt at dette var et sagn, men det er det ikke, siden tildragelsen virkelig har skjedd, sier en mann fra Indre Salten til Nordlandsposten.

Innringeren forteller at han har beretningen fra sine oldeforeldre, og gjengivelsen i Nordlandsposten stemte i det alt vesentligste. Det vil si at bandittene først hadde truffet på en kjerring og spurt hva som skulle foregå. Hun hadde da sagt at hun skulle hente mannen til å vise dem veien. Mannen som rente først på ski kastet seg mot et tre mens bandittene fór utfør stupet og i døden.